

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
В. С. Пономаренко
2020р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
освітній ступінь «МАГІСТР»

спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітньо-професійна програма «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»

Харків, 2020

Фахове випробування є комплексним іспитом, що включає теоретичну (тестові завдання) та практичну (три завдання різного ступеню складності) частини з підготовки бакалаврів за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». До складу тестових завдань внесені питання за наступними нормативними навчальними дисциплінами: менеджмент, підприємництво, торгівля та біржова діяльність, маркетинг, оцінка ефективності бізнесу, інвестування, проектний аналіз, бізнес-планування.

Завдання фахового вступного випробування складено з метою виявлення знань, вмінь, компетентностей, якими володіє бакалавр за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (табл. 1).

Таблиця 1

Основні компетентності, якими повинен володіти бакалавр
за освітньо-професійною програмою
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Професійні компетентності
<i>Загально-професійні:</i>
- розуміти економічні категорії та закони, причинно-наслідкові зв'язки, які існують між економічними процесами та явищами на підприємстві
- володіти методами та інструментами спостереження, опису, ідентифікації, аналізу, синтезу та оцінки економічних процесів та явищ на підприємстві
- розуміти існуючі та нові технології та їх вплив на діяльність підприємства
- знання правових основ дослідницьких робіт і законодавства України в галузі охорони природи й природокористування
- здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці
- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді
- здатність прогнозувати, планувати й реалізувати заходи щодо підвищення ефективності діяльності підприємства
<i>Спеціалізовано-професійні:</i>
- розуміти організаційно-економічний механізм створення, функціонування та управління бізнесом
- проводити зовнішній аналіз середовища функціонування підприємства та оцінювати вплив його факторів на діяльність підприємства
- прийняття ефективних підприємницьких рішень на внутрішніх та зовнішніх ринках
- розробляти стратегії, плани діяльності та ресурсного забезпечення підприємства в цілому та його окремих підрозділів

Продовження табл. 1

Спеціалізовано-професійні:
- прогнозування, розробки стратегії та розвитку власної справи у сферах виробництва, посередництва та надання послуг
- визначати особистісні, групові та ситуативні можливості для здійснення ефективного управлінського впливу керівника-лідера в підприємницькій діяльності
- оцінювати економічну ефективність інвестиційно-інноваційних проектів розвитку підприємства

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ З ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційний білет з фахового вступного випробування включає дві частини:

тестові завдання;

практичні завдання.

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань у білеті з фахового вступного випробування наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань
у білеті з фахового вступного випробування

Рівень складності	Кількість контрольних завдань		Кількість балів за одне завдання	Розподіл балів в одному білеті	Різновид завдань
	тестові завдання	задачі			
I. Рівень складності	25	–	1,5 – 3б*	75	- з вибором однієї або декількох правильних відповідей; - на встановлення відповідності; - на встановлення правильної послідовності;
II. Рівень складності	–	2	1 діагностичне завдання – 30 б; 2 діагностичне завдання – 45б.	75	- розрахункові завдання (на 2-3 дії)
III. Рівень складності	–	1	1 евристичне завдання	50	- творчі або розрахункові завдання з ускладненим алгоритмом

* Кількість балів за одне завдання залежить від кількості, типу та складності тестових завдань

Тестові завдання включають 25 тестів різного типу, серед яких альтернативні тестові завдання, тестові завдання з множинним вибором, на відновлення відповідності частин, на відтворення вірної послідовності та тестові завдання відкритого типу. Загальна оцінка тестових завдань становить 75 балів.

Практичні завдання включають завдання різного рівня складності, а саме два діагностичних завдання та одне евристичне завдання, загальна оцінка за виконання яких складає 125 балів.

ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

РОЗДІЛ 1

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

1.1. Основи підприємницької діяльності.

Сутність підприємницької діяльності та еволюція поглядів щодо його розуміння. Класична та інноваційна моделі підприємництва. Принципи здійснення підприємницької діяльності. Основні функції підприємництва – творча, ресурсна, організаційна та їх характеристика. Види підприємництва: виробниче, комерційне, фінансове, посередницьке та їх характеристика. Передумови розвитку підприємництва: економічні, політичні, юридичні, соціальні, психологічні

1.2. Організаційні основи та особливості створення підприємств.

Поняття підприємства як організаційно виокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Ознаки підприємства як суб'єкта господарювання. Класифікація підприємств за певними ознаками. Юридичні акти, що які регламентують умови створення, функціонування та ліквідації підприємства.

1.3. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства.

Підприємство як складова частина ринкової системи господарювання. Поняття і загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств. Елементи зовнішнього та внутрішнього середовища господарювання.

1.4. Організаційно-правові форми підприємств та їх порівняльна характеристика.

Господарські товариства. Умови та особливості створення. Майнові права. Організація управління та ліквідація господарських товариств. Порівняльна характеристика різних типів господарського товариства (публічне та приватне акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, повне та командитне товариство). Характеристика об'єднань підприємств (асоціація, консорціум, концерн, корпорації, холдинг та асоційовані підприємства).

1.5. Основні види діяльності підприємства.

Характеристика основних видів діяльності підприємства згідно нормативних актів (звичайна, надзвичайна, основна, операційна, інша, фінансова, інвестиційна). Характеристика видів діяльності підприємства (виробнича, науково–дослідна, торгівельна, інша).

1.6. Основи оподаткування підприємства

Нормативні акти, що регулюють питання оподаткування підприємства. Принципи оподаткування. Види податків та зборів, встановленні в Україні. Характеристика основних видів податків.

1.7. Формування виробничого процесу та його структура.

Поняття та основні елементи виробничого процесу. Технологічний процес як головна складова виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням (основні, допоміжні, обслуговуючі), перебігом у часі (дискретні, безперервні, комбіновані) і рівнем автоматизації (ручні, механізовані, автоматизовані, автоматичні). Принципи організації виробничого процесу. Тривалість виробничого циклу як характеристика виробничого процесу за складністю та швидкістю перебігу. Склад виробничого циклу.

1.8 Сутність та функції торгівлі, організаційна структура торгівлі

Місце торгівлі в економічній системі. Загальна характеристика торгівлі як системи, її функції. Поняття внутрішньої торгівлі. Основи організації внутрішньої торгівлі. Організаційні форми торгівлі. Державне регулювання та підтримка розвитку внутрішньої торгівлі України.

1.9 Організаційні основи функціонування роздрібної торгівлі

Сутність та функції роздрібної торгівлі. Види та класифікація торговельних об'єктів. Стан розвитку роздрібної торгівлі України. Поняття торговельної організації, торговельної системи. Організаційна структура

торговельних підприємств. Організаційна культура. Основні шляхи подальшого розвитку роздрібною торгівлі України.

1.10 Організація товаропостачання роздрібною торговельною мережі

Значення та завдання товаропостачання роздрібною торговельною мережі. Фактори, що впливають на організацію товаропостачання. Основні принципи та вимоги до організації товаропостачання роздрібною торговельною мережі. Форми та методи товаропостачання. Транзитна та складська форми товаропостачання, умови застосування. Централізований і децентралізований методи товаропостачання роздрібною торговельною мережі. Формування маршрутів і графіків завезення товарів. Використання тари-обладнання в організації товаропостачання роздрібною торговельною мережі. Управління товаропостачанням роздрібною торговельною мережі

1.11 Політика ціноутворення на підприємстві. Методи ціноутворення.

Цінова політика підприємства. Етапи ціноутворення. Методи ціноутворення, їх переваги та недоліки. Особливості застосування та види витратного ціноутворення. Особливості застосування та види ринкового ціноутворення. Особливості застосування та види економетричного ціноутворення.

1.12. Якість продукції та методи її оцінки.

Якість продукції як економічна категорія. Фактори, що впливають на якість продукції. Рівні якості. Показники якості продукції та їх характеристика. Методи оцінки якості продукції.

1.13. Конкурентоспроможність продукції та методи її оцінки.

Сутність конкурентоспроможності продукції та аналіз різних поглядів щодо її трактування. Фактори конкурентоспроможності продукції: факторів зовнішнього формування, фактори, пов'язані з якістю продукції, економічні фактори. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції та їх характеристика. Технічні, організаційні та соціальні-економічні напрями підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств.

1.14. Показники оцінки ефективності діяльності торговельних підприємств.

Економічний ефект та ефективність, сутність та відмінності. Характеристика методичних підходів щодо визначення витрат та результатів, необхідних для розрахунку ефективності: ресурсний, витратний, ресурсно-

витратний. Показники економічного ефекту та їх характеристика. Характеристику різних видів ефективності в залежності від певних класифікаційних ознак: за наслідками – економічна та соціальна; за місцем отримання ефекту – локальна та народногосподарська; за ступенем збільшення ефекту – первісна та мультиплікаційна; за метою визначення – абсолютна та порівняльна та ін.

РОЗДІЛ 2

ІНВЕСТУВАННЯ

2.1 Методологічні основи інвестування

Економічна сутність інвестицій. Основні поняття інвестиційної діяльності. Форми інвестиційної діяльності. Принципи інвестиційної діяльності. Порівняння часу інвестування і часу отримання прибутку. Фактори, що впливають на обсяг інвестицій. Рівень заощаджень у доходах населення. Норма доходності інвестицій. Інвестиційний ринок та його структура. Функції інвестиційного ринку. Кон'юнктура інвестиційного ринку. Елементи інфраструктури інвестиційного ринку.

Інвестиційний клімат та фактори, що його утворюють. Інвестиційна привабливість об'єктів ринку інвестицій. Особливості сучасного інвестиційного клімату в Україні.

2.2 Суб'єкти й об'єкти інвестиційної діяльності

Класифікація суб'єктів інвестиційної діяльності. Інвестори та учасники інвестиційної діяльності. Індивідуальні та інституційні інвестори. Корпоративні інвестори. Об'єкти інвестиційної діяльності. Фактори, що впливають на вибір об'єктів інвестування.

Держава як суб'єкт інвестиційної діяльності. Умови, за яких держава виступає в ролі інвестора. Державні концесії. Операційна концесія. Інвестиційна концесія. Державні інституції, що є учасниками інвестиційного процесу. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Фінансування на консорційних засадах. Субсидування. Використання лізингу у фінансуванні інвестицій.

2.3 Фінансові інвестиції

Характеристика фінансових інвестицій. Види цінних паперів. Боргові та пайові цінні папери. Похідні цінні папери. Іпотечні цінні папери. Приватизаційні цінні папери. Товаророзпорядчі цінні папери. Ринок цінних паперів та його структура. Первинний та вторинний ринок цінних паперів. Перспективи та напрями розвитку фондового ринку в Україні. Державне регулювання ринку цінних паперів. Фондовий індекс. Поняття портфелю фінансових інвестицій та класифікація його видів. Управління портфелем фінансових інвестицій. Формування та реструктуризація портфелю фінансових інвестицій. Фактори зниження ефективності портфелю фінансових інвестицій.

2.4 Інвестиції в засоби виробництва

Суть та форми реальних інвестицій. Реальні інвестиції та їх структура. Валові та чисті реальні інвестиції. Форми реальних інвестицій (капітальні інвестиції, інноваційні інвестиції, інвестиції в матеріальні оборотні активи). Капітальні інвестиції як форма реальних інвестицій: суть, види та структура.

Політика управління реальними інвестиціями. Інвестиційні операції, пов'язані з реалізацією капітальних інвестицій (придбання цілісних майнових комплексів, нове будівництво, перепрофілювання, реконструкція, модернізація, оновлення окремих видів обладнання).

2.5 Інноваційна форма інвестицій

Поняття інновацій та їх види. Форми інноваційної діяльності. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Інтелектуальні інвестиції як різновид інновацій. Об'єкти інтелектуальних інвестицій (винахід, корисна модель, промисловий зразок, знак для товарів і послуг). Венчурне фінансування інноваційної діяльності. Венчурний капітал. Джерела та умови венчурного фінансування.

2.6 Залучення іноземного капіталу

Сутність іноземних інвестицій та їх класифікація. Чинники, що зумовлюють необхідність в іноземних інвестиціях. Фактори, які обумовлюють вивезення капіталу з країни. Підприємство з іноземними інвестиціями. Приватні та державні іноземні інвестиції. Категорії суб'єктів, що відносяться до числа іноземних інвесторів.

2.7 Обґрунтування доцільності інвестування

Часова вартість інвестованого капіталу. Теперішня і майбутня вартість інвестицій. Ануїтет. Оцінка фактору інфляції при аналізі інвестиційної діяльності. Оцінка фактору ліквідності при аналізі інвестиційної діяльності.

Інвестиційні ризики, їх оцінка та мінімізація. Поняття інвестиційних ризиків, їх класифікація. Методи запобігання та мінімізації інвестиційних ризиків. Кількісна та якісна оцінка ризиків інвестиційного проекту.

РОЗДІЛ 3 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ

3.1 Ефективність діяльності підприємства

Сутність ефективності підприємницької діяльності та еволюція поглядів щодо його розуміння. Ефективність виробництва. Принципи оцінки ефективності підприємницької діяльності.

Ознаки бізнесу як суб'єкта господарювання. Класифікація бізнесу за певними ознаками. Показники ефективності. Ресурсомісткість, ресурсовіддача, валовий прибуток, Чистий прибуток. Рентабельність інвестованих ресурсів та рентабельність продукції. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

3.2 Організація оціночної діяльності та її законодавче забезпечення

Регулювання оцінки майна і професійної оціночної діяльності. Завдання регулювання у сфері оціночної діяльності. Основні механізми регулювання оцінки ефективності бізнесу.

Сутність та напрями державного регулювання оціночної діяльності. Саморегульовані організації оцінювачів. Наглядова рада щодо оцінки бізнесу. Стандартизація оцінки та її види.

Етапи проведення оцінки. Звіт про оцінку майна. Умови договору на проведення оцінки.

3.3 Методичний інструментарій оцінки ефективності бізнесу

Сутність, види, класифікація забезпечення оціночної діяльності. Фінансові показники бізнесу. Макроекономічні параметри. Систематизація оцінки. Робота оцінювача з фінансовою документацією.

Аналіз фінансових звітів. Показники, що характеризують ефективність управління основними виробничими фондами. Показники, що характеризують здатність активів трансформуватись в кошти і погашати боргові зобов'язання.

Чистий прибуток. Прибуток до оподаткування. Грошовий потік.

3.4 Оцінка грошових потоків, доходності та фінансової звітності

Шість функцій грошової одиниці. Основні моделі грошових потоків підприємства. Зміна вартості грошей у часі. Дисконтування та капіталізація. Накопичення. Бізнес-ризик. Систематизація ризиків. Альтернативні методи обліку ризиків бізнесу.

3.5. Особливості оцінки об'єктів нерухомості, оцінки земельних ділянок.

Послідовність процесу оцінки нерухомості. Етапи оцінки. Основні відмінності процесу оцінки нерухомості та земельних ділянок від оцінки бізнесу. Класифікація та розгляд основних підходів щодо виявлення оцінки ефективності матеріальних активів. Послідовність дій при оцінці машин та обладнання. Етапи оцінки. Визначення залишкової вартості машин та устаткування. Методи розрахунку.

Характеристика нематеріальних активів. Види та оцінка ефективності нематеріальних активів.

3.6 Оцінка фінансово-економічних результатів діяльності підприємства

Визначення доходів підприємства. Класифікація видів прибутку підприємства. Функції прибутку. Валовий дохід. Валові витрати. Фінансовий результат діяльності та порядок його визначення.

Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів і мінімально допустимих термінів їх амортизації.

3.7 Оцінка економічної безпеки підприємства.

Рівень економічної безпеки. Структура складових економічної безпеки. Джерела негативного впливу на економічну безпеку. Функції системи безпеки. Принципи системи безпеки.

Забезпечення економічної безпеки. Фінансова безпека. Правові складові економічної безпеки підприємства. Екологічна складова безпеки. Чинники гарантування економічної безпеки підприємства.

3.8 Оцінка ефективності бізнесу в процесі санації та реструктуризації підприємства

Санація. Досудова санація. План фінансового оздоровлення. Проект санації. Економічні показники для оцінювання доцільності санаційних програм розвитку підприємства.

Реструктуризація підприємства. Форми та види реструктуризації підприємств. Види реструктуризації. Реструктуризаційні заходи з підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.

3.9 Оцінка ефективності бізнесу при банкрутстві та ліквідації підприємства

Поняття банкрутства. Класифікація неплатоспроможності за різними ознаками. Визначення видів банкрутства. Міжнародні чинники та національні фактори, що впливають на процес банкрутства. Визначення підходів до оцінки підприємства-боржника. Особливості оцінки при ліквідації підприємства. Інвентаризація боржника. Основні показники ефективності ліквідаційної вартості та вартості ліквідації.

РОЗДІЛ 4 МАРКЕТИНГ

4.1 Сутність маркетингу та його сучасна концепція

Ринок як умова та об'єктивна економічна основа маркетингу. Маркетинг як самостійний вид підприємницької діяльності. Маркетинг як функція управління. Маркетинг як сучасне бачення філософії бізнесу. Соціально-економічна сутність маркетингу.

4.2 Система та характеристика сучасного маркетингу

Принципи маркетингу як основні положення, обставини, вимоги, які визначають сутність маркетингу та покладені в його основу. Принципи маркетингу: орієнтованість на споживача, його потреби і вимоги, що передбачає пропонування ринку не товарів та послуг, а засобів вирішення проблем споживачів, гнучкістю досягнення поставленої мети, комплексний підхід до розробки маркетингових планів, спрямованість на довгострокову перспективу розвитку фірми.

Цілі маркетингу: всебічне вивчення ринку, пристосування виробництва до потреб ринку, організувати доставку товарів, розбивати ринок на групи споживачів, робити сегментування, завойовувати ринок, досягати конкурентних переваг, орієнтуватися на стратегію маркетингу.

4.3. Комплекс маркетингового інструментарію.

Комплекс маркетингового інструментарію як сукупність маркетингових засобів та певна структура, яка забезпечує досягнення поставленої мети та вирішення маркетингових завдань. Елементи: товар, ціна, розподіл, просування – маркетинг-мікс

4.4 Маркетингове дослідження

Методи маркетингового дослідження: загально наукові, аналітико-прогностичні, методичні прийоми, які взяти з різних областей знань. Види маркетингових досліджень: дослідження ринку, споживачів, структури ринку, конкурентів, ціни, руху і продажу товарів, систем збуту і реклами.

4.5 Маркетингова товарна політика

Товар як засіб задоволення певної потреби, які поділяються за сферами використання (товари споживчого попиту, товари промислового призначення), за тривалістю використання (товари короткочасного використання і товари тривалого використання), за матеріальністю (товари та послуги). Товарна політика як вирішення питань щодо формування асортименту та його управління, підтримки конкурентоспроможних товарів на необхідному рівні, знаходження оптимальних товарних сегментів та реалізація стратегії упаковки, маркування та обслуговування товарів.

Життєвий цикл товару як визначення послідовності періодів існування товару фірми на ринку, як характеристика зміни обсягу продажу та прибутку від реалізації товару, як визначення маркетингової стратегії від моменту виведення товару на ринок та до його зняття з ринку відповідно до поведінки споживачів і конкурентів. Етапи життєвого циклу: впровадження, зростання, зрілості, спаду.

Товарний асортимент як сукупність усіх асортиментних груп товарів, які пропонуються конкретним підприємством. Товарна номенклатура або товарний мікс як сукупність усіх асортиментних груп і товарних одиниць, які пропонуються підприємством для продажу.

4.6 Маркетингова цінова політика

Функції ціни у ринкових умовах господарюванні з точки зору маркетингу. Аналіз та оцінка впливу попиту та пропозиції на формування ринкової ціни. Класифікації цін та її практичне застосування. Фактори, що обумовлюють рівень цін на продукцію. Складові ринкової ціни. Механізм встановлення ціни на продукцію підприємства. Цінова та нецінова конкуренція та умови їх існування.

4.7 Маркетингова політика комунікацій

Сутність та необхідність маркетингових комунікацій. Способи розповсюдження інформації щодо позиціонування товару в маркетингу. Критерії вибору комунікаційних каналів. Засоби маркетингових комунікацій: реклама, стимулювання збуту, прямий маркетинг, брендинг, спонсорство, «паблік рилейшнз». Реклама у системі маркетингових комунікацій. Особливості проведення рекламної кампанії. Розробка бюджету рекламної кампанії. Представлення товару на виставках та ярмарках.

РОЗДІЛ 5 БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ

5.1 Сутність планування і особливості його здійснення на підприємстві

Чинники, що обумовлюють важливість планування у сучасних умовах господарювання. Місце планування та контролю в управлінні підприємством. Філософія планування. Змістова характеристика планування. Сутність контролю, його етапи та види. Основні завдання планування та контролю. Планування як процес підготовки та прийняття управлінських рішень. План як результат процесу планування. Змістова структура плану.

Основні принципи планування. Підходи до планування. Загальні та спеціальні методи планування. Система показників планування. Методи обчислення показників (екстраполяційний, пофакторний, нормативний). Моделювання багатоваріантних планових розрахунків.

5.2 Бізнес-планування у ринковій системі господарювання

Об'єктивна необхідність планування підприємницької діяльності. Поняття про бізнес-план. Зовнішня та внутрішня функції бізнес-плану. Типологія бізнес-планів.

Бізнес-план як інструмент залучення зовнішнього капіталу для реалізації підприємницького проекту і як база конструктивних комунікацій між підприємцем та майбутніми постачальниками, продавцями й робітниками. Використання бізнес-плану для моделювання системи управління майбутнім бізнесом. Бізнес-план як спосіб завчасного визначення перешкод на шляху реалізації підприємницького проекту та розвитку особистих управлінських якостей підприємця.

Поняття інформаційного поля бізнес-плану. Основні складові інформаційного поля: маркетингова, виробнича, фінансова, загальноекономічна й галузева інформація, передбачення і припущення стосовно окремих параметрів майбутнього бізнесу. Джерела отримання інформації. Вимоги до якості інформації, необхідної для опрацювання бізнес-плану.

Можливість і доцільність виокремлення в процесі роботи над бізнес-планом трьох стадій: початкової, підготовчої і основної. Змістова характеристика початкової стадії як стадії розробки концепції майбутнього бізнесу: пошук підприємницької ідеї; вибір сфери діяльності; обґрунтування вибору форми організації бізнесу; вибір способу започаткування бізнесу. Призначення підготовчої та основної стадій розробки бізнес-плану.

5.3 Структура, логіка розробки та оформлення бізнес-плану

Чинники, що визначають зміст бізнес-плану та його обсяги. Загальні вимоги до змісту бізнес-плану. Процес формування структури бізнес-плану. Структура бізнес-плану, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність: резюме; галузь, фірма та її продукція(послуги); дослідження ринку; маркетинг-план; виробничий план; організаційний план; оцінка ризиків; фінансовий план.

5.4 Прогнозування обсягів продажу. Основні напрямки аналізу припущень щодо можливих обсягів продажу: за часовими інтервалами; за видами товарів та послуг; за основними групами споживачів. Консервативні, найбільш імовірна та оптимістичні прогнози.

5.5 Виробничий план

Основні завдання виробничого плану. Логіка опрацювання виробничого плану. Структура виробничого плану. Чинники, що впливають на обсяги та детальність інформації у виробничому плані.

Основні виробничі операції (робочі процеси). Схема виробничих потоків. Машина та устаткування: характеристика виробничої бази; витрати на купівлю та (або) оренду; амортизаційні відрахування. Сировина, матеріали та комплектувальні вироби: перелік необхідних видів; їх постачальники; фінансові та інші умови постачання; запаси матеріальних ресурсів. Виробничі й невиробничі приміщення: потреби бізнесу у виробничих та невиробничих приміщеннях; опис виробничих об'єктів; витрати на придбання та (або) оренду, ремонт, експлуатацію. Вплив зовнішніх факторів на виробничі параметри бізнесу.

5.6 Організаційний план

Головні завдання організаційного плану: довести правильність вибору організаційної форми бізнесу фірми; охарактеризувати головний управлінський персонал фірми; довести, що підприємець, його команда менеджерів та інший персонал фірми здатні практично реалізувати бізнес-план. Послідовність етапів розробки організаційного плану. Структура організаційного плану. Обґрунтування вибору організаційної форми бізнесу фірми: можливі організаційно-правові форми організації бізнесу в Україні, їх переваги і недоліки; критерії вибору форми організації бізнесу; причини вибору відповідної форми організації бізнесу. Визначення потреб фірми в персоналі: складання переліку необхідних видів діяльності; визначення чисельності персоналу за окремими категоріями; розрахунки вартості утримання персоналу; джерела покриття потреб у персоналі. Власники фірми, команда менеджерів та зовнішні консультанти: складання списку осіб, про яких необхідно навести інформацію в бізнес-плані; стислі анкетні характеристики найважливіших працівників фірми. Побудова матриці управлінських здібностей. Опрацювання організаційної схеми управління фірмою. Формування кадрової політики і стратегії фірми. Підготовка, механізми мотивації та оплати праці персоналу фірми.

5.7 Фінансовий план та оцінювання ризиків

Цілі складання фінансового плану, його значення для самого підприємця, для потенційних кредиторів або інвесторів. Особливості фінансового плану проти інших розділів бізнес-плану. Зміст, логіка опрацювання та структура фінансового плану.

Послідовність складання плану доходів і витрат: визначення відповідних середньогалузевих показників; прогнозна оцінка обсягів продажу продуктів фірми; розрахунки прямих витрат фірми на виробництво та реалізацію продуктів (послуг) фірми; визначення валового прибутку; розрахунки операційних витрат фірми; обчислення операційного прибутку; визначення суми сплати відсотків за кредити; обчислення прибутку до сплати податків; обчислення суми податків і прибутку фірми; визначення чистого прибутку фірми. Проформа плану доходів і витрат. Знаходження точки беззбитковості.

Фактори, що визначають необхідність складання плану грошових надходжень і виплат. Процедура складання плану грошових надходжень і виплат. Проформа плану грошових надходжень і виплат. Чистий потік готівки. Додатний потік готівки. Від'ємний потік готівки.

Мета та вимоги до складання планового балансу. Проформа планового балансу. Активи балансу. Пасиви балансу. Зобов'язання перед власниками та акціонерами.

Цілі розрахунків стандартних фінансових коефіцієнтів. Розрахунки фінансових коефіцієнтів, що відбивають інтереси: короткострокових кредиторів, довгострокових кредиторів, власників фірми. Аналіз чутливості. Фінансові потреби фірми та умови повернення коштів кредиторам та інвесторам.

РОЗДІЛ 6

ПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ

6.1. Визначення цінності проекту.

Фінансова та економічна цінність проекту. Основні концепції, що визначають фінансову та економічну цінність проекту. Загальні вимоги та відмінність розрахунку фінансової та економічної цінності проекту.

6.2. Сутність явних і неявних вигід і витрат.

Концептуальні засади проведення аналізу витрат та вигід. Додаткові витрати та вигоди. Методичний підхід до врахування неповернутих витрат та неявних вигід при розрахунку грошових потоків. Неповернуті витрати. Неявні вигоди за проектом.

6.3. Альтернативна вартість та альтернативні рішення.

Альтернативна вартість як ключова концепція проектного аналізу. Причини відмінності фінансових цін від значення альтернативних вартостей. Види альтернативних рішень.

6.4. Цінність грошей у часі.

Необхідність урахування зміни вартості грошей у часі при аналізі проектів. Поняття майбутньої і теперішньої вартості.

6.5. Підходи до визначення процентної ставки проекту.

Поняття процента, ставки процента. Складні та прості проценти. Дисконтування та нарахування складного процента. Залежність процентної ставки від темпу інфляції та рівня ризику. Залежність величини процентної ставки від виду джерела інвестування.

6.6. Грошовий потік.

Причини використання грошового потоку для оцінки проектних рішень. Поняття грошового потоку. Потік реальних грошових коштів. Сальдо реальних грошових коштів. Визначення проектного грошового потоку. Грошові притоки та відтоки.

6.7. Принципи розрахунку проектного грошового потоку.

Обумовленість, маржинальність, незалежність. Притоки та відтоки від реалізації проекту. Змістовна характеристика можливих додаткових вигід і витрат за проектом. Поняття кумулятивного грошового потоку. Обґрунтування доцільності реалізації проектних рішень за допомогою проектного грошового потоку. Прогнозування потоку грошових коштів за проектом.

6.8. Принципи та загальний методичний підхід до оцінки ефективності проектних рішень.

Характеристика методів оцінки ефективності інвестицій. Поняття критерію оцінки та порівняння проектів. Вибір критеріїв прийняття проектних рішень. Принципи оцінки ефективності проектних рішень.

6.9. Методика розрахунку основних фінансових критеріїв та їх економічна сутність.

Характеристика стандартних фінансових критеріїв: економічний зміст, обмеження, переваги і недоліки застосування в практиці оцінки проектних рішень інтегральних показників. Методика розрахунку основних фінансових критеріїв.

6.10. Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки ефективності.

Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки. Правила використання альтернативних критеріїв для незалежних, взаємовиключаючих і залежних проектів. Вибір критеріїв ефективності і відбору проектів за існуючих обмежень.

6.11. Неформальні критерії оцінки проектів.

Сутнісна характеристика основних якісних критеріїв відбору проектів. Цільові критерії. Критерії, що відносяться до конкретного проекту: зовнішні та екологічні, критерії реципієнта, науково-технічної перспективи, виробничі, комерційні, ринкові та критерії регіональних особливостей реалізації проекту.

6.12. Необхідність управління проектними витратами.

Основні методичні засади аналізу витрат за проектом. Послідовність здійснення аналізу беззбитковості та цільове планування прибутку за проектом. Спільна мета всіх показників беззбитковості. Загальні та змінні витрати на виробництво та реалізацію продукції. Залежність витрат від обсягу виробництва та їх розрахунок.

6.13. Поняття і розрахунок беззбитковості проекту.

Визначення точки беззбитковості. Цілі аналізу беззбитковості. Розрахунок бухгалтерської точки беззбитковості аналітичним та графічним методами. Рівняння, що є основою для визначення точки беззбитковості. Причини, з яких знання точки беззбитковості корисне.

6.14. Особливості визначення різних видів точки беззбитковості.

Поняття готівкової, бухгалтерської та фінансової точок беззбитковості та їх визначення. Графічне зображення залежності між операційними грошовими потоками в кожній точці беззбитковості і обсягом продукту. Методика аналізу беззбитковості для багатомініклатурного виробництва. Поняття операційного левериджу. Використання операційного левериджу для прийняття проектних рішень.

6.15. Особливості прийняття рішень в умовах динамічних змін.

Статичний та динамічний аналіз проекту. Розрахунок запасу фінансової надійності проекту. Аналіз динамічності проекту. Врахування можливості розширення виробництва під час його здійснення. Відмова від проекту, його скорочення, відкладене інвестування. Стратегічне управління витратами.

6.16. Поняття ризику та невизначеності.

Класифікація проектних ризиків. Сутність понять ризик та невизначеність. Способи класифікації аналізу ризиків інвестиційного проекту. Класифікація ризиків за часовим аспектом. Класифікація ризиків за тривалістю дій, за суб'єктами, за типом інвестицій, що залучаються, за розміром потенційної шкоди, за джерелами виникнення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасьєв М. В. та ін. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: монографія/за заг. ред. докт. екон. наук, професора Пономаренка В.С. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2013. –152 с.
2. Афанасьєв М. В. та ін. Навчально-практичний посібник Економіка підприємства: формування компетентностей на основі тренінгів. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2013. – 360 с.
3. Афанасьєв М. В. та ін. Навчально-практичний посібник Збірник засобів діагностики: навчально-практичний посібник. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2013. – 112 с.
4. Афанасьєв М. В. та ін. Навчально-практичний посібник. Компетентістний підхід у побудові навчальних програм за спеціальністю «Економікою підприємства» Харків: ВД «ІНЖЕК», 2013. –392 с.
5. Афанасьєв М. В., Плоха О. Б. Економіка підприємства: підручник. –Х.: ВД «ІНЖЕК», 2013. – 664 с.
6. Афанасьєв М. В., Селезньова Г. О. Планування і контроль на підприємстві: навчальний посібник. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2012. – 448 с.
7. Виноградська А.М. Технологія комерційного підприємництва: навч. посіб. А.М. Виноградська. – К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 780 с.
8. Голошубова Н.О. Організація торгівлі: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Н.О. Голошубова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 680 с.
9. Мазаракі А.А. Оптова торгівля в Україні : моногр. / А. А. Мазаракі, Г. М. Богославець, О. М. Трубей, А. М. Носуліч ; за ред. А.А. Мазаракі. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. — 208 с.
10. Навчальний посібник із дисципліни «Бізнес - діагностика» для студентів спеціальності 076 «Підприємство, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка» другого рівня вищої освіти – Полтава: Полтавський національний університет імені Юрія Кондратюка, 2018. – 218 с.
11. Основи біржової діяльності: навчальний посібник /М.О.Солодкий, Н.П.Резнік, В.О.Яворська. – К.: ЦП Компринт, 2017. – 450 с.

12. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність [Текст] : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.

13. Тирпак І.В. Основи економіки та організації підприємництва: навч. посіб. / І.В. Тирпак, В.І. Тирпак, С.А. Жуков. – К.: Кондор, 2011. – 284 с.

14. Шваб Л.І. Основи підприємництва. Навчальний посібник. 2-ге видання. – К.: ЦНЛ, 2007. – 368 с.

Голова атестаційної комісії

А.С. Панчук